

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2024

No 5

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 910 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 30-mayda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoirazimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Uy-joy qurilishi madaniyati, uning o'ziga xos xususiyatlari va tamoyillari.....	10
Davletov Islambek Xalikovich, Zikrullayev Valixon G'aybullayev o'g'li	
Hududlar investitsiya muhitini oshirish muammolari.....	16
Akbarov Bekmurod Miryakubovich	
Qoraqalpog'iston Respublikasi ellikqal'a tumanida turizm klasterini joriy qilish mexanizmi.....	22
Norchayev Asatullo Norbo'tayevich	
Small Business and Private Entrepreneurship is the Priority Direction of Our Country's Economy.....	28
Tulagan Tukhtaraliev, G'aniev Muhammadjon Xalilovich	
Resurs soliqlarini soliqqa tortish mexanizmlarini takomillashtirish.....	31
Tursunova Zulayxo Abdujibir qizi	
O'zbekistonda muqobil energiya manbalaridan foydalanish elektrotexnika sanoati rivojlanishining istiqboli sifatida.....	34
Uraimjonov Azizbek Raxmonjon o'g'li	
Oliy ta'limning raqobatbardoshligini ta'minlashda ta'lim sifatining mohiyati va asosiy tamoyillari (O'zbekiston misolida).....	40
Egamov Sevinchbek Maxsud o'g'li	
Financial Mechanisms of Supporting Textile Products Export.....	46
Gaybullayeva Gulbaxor Maxmudovna, Yakubova Ugiloy Mamasoliyevna	
O'zbekiston Respublikasida hududlarni mutanosib barqaror rivojlantirish masalalari va yechimlari.....	49
Hojiyev Tal'at Toshpo'latovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida ayollar biznesini shakllantirish yo'llari.....	54
Ibodullayeva Malohat Sirojiddin qizi	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda qishloq xo'jaligini rivojlantirishning xorijiy tajribasi.....	57
Bekmirzayev Mirzoxid Adashaliyevich	
Turizm sohasi rivojlanishining istiqbollari.....	61
Ergashev Rahmatulla Xidirovich, Jabborova Zuhra Abdig'ani qizi	
Jahonda kabel bozorini rivojlantirish xususiyatlari va tendensiyalari.....	68
Uralov Olimjon Mahammadjonovich	
Namangan viloyatida yoshlarning iqtisodiy faolligi ko'rsatkichlari dinamikasini tahlil qilish.....	72
Mirzatov Baxtiyor Toxirovich	
Turizm sohasiga malakali kadrlar tayyorlashdagi muammolar va ularning yechimlari borasida tavsiyalar.....	77
A. I. Raxmatov	
Трансформация внешнеторговых связей Республики Узбекистана.....	83
Ахмедова (Жабборова) Нилуфар Икболжон кизи	
Korxonalarda investitsiyalarni moliyalashtirish manbalari va usullarining tahlili.....	88
Kuziyeva Nargiza Ramazanovna, Xusanov Faxriddin Jamoliddin o'g'li	
Turizmning mohiyati xususida nazariy yondoshuvlar va ularning tahlili.....	94
R. I. Pardayev	
Katta hajmga ega bo'lgan maxsus qurtxonalarda boqilayotgan ipak qurtlariga harorat va namlikni ta'siri.....	101
Raxmanova Xurinisho Egamovna	
Mahalliy byudjet daromadlarini shakllantirishda mahalliy soliqlar va soliqdan tashqari tushumlarning ahamiyati.....	104
Rajjaboyeva Dildora Zakirovna	
Banklarda stress-test asosida ESG-risklarni baholash.....	110
Nilufar Sharipova	
Yashil iqtisodiyotni rivojlantirishda banklarda ekologik va ijtimoiy risklarni baholash va boshqarish tizimini joriy etishning ahamiyati.....	114
Karimov Shamsiddin Akram o'g'li	
Qimmatli qog'ozlarni qiymatini baholash usullari va modellari.....	122
Botirxo'ja Aziza Faxmuddin qizi	
Sanoat ishlab chiqarishda diversifikatsiyaning nazariy asoslari.....	127
Davronbek Sharibjonovich Raximov	
Mamlakatimizda innovatsiyalarni moliyalashtirishning amaldagi holati tahlili.....	133
Aminov Farrux Farxadovich	

Raqamli iqtisodiyotda moliyaviy hisobot tahlilini takomillashtirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	138
G. J. Jumayeva	
Qurilish sohasida logistika tizimlariga zamonaviy texnologiyalar bilan ta'minlanganlarning amaliy jihatlari....	141
Mirsodiqov Abdulla Tursunaliyevich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida inson kapitalini boshqarishdagi muammolar	146
Nematova Shaxlo Egamberdiyevna	
Aholi daromdlari va omonatlarini shakllantirishning nazariy asoslari.....	149
Xakimov Zohid Norbo'tayevich	
Tasvirlarga raqamli ishlov berish jarayonini intellektuallashtirish algoritmini yaratish.....	158
Zoirov O'lmas Erkin o'g'li	
Mintaqa iqtisodiyotida investitsiya faoliyatini moliyalashtirish samaradorligini baholash	164
Chilmatova Dilnoza Abdurahimovna	
Возможности внедрения и развития исламских банковских продуктов в рынок Узбекистана.....	168
Иноятowa Камoла Фуркатовна	
Davlat xizmatchisi faoliyatida ijtimoiy javobgarlikning o'rni	172
X. X. Ikramov	
Korporativ boshqaruv tizimida buxgalteriya hisobini tashkil qilishning o'ziga xos xususiyatlari	176
Abdug'aniyev Muhammadamin Abdug'affor o'g'li	
Hududiy kambag'allik chegaralarini aniqlashning ahamiyati (Qashqadaryo viloyati misolida).....	182
Hamdamov Shahzod Ilhom o'g'li, Alisher Yunusaliyevich Safarov	
Kichik biznesga mahalliy investitsiyalarni jalb qilish va ulardan samarali foydalanishda franshizaning roli	189
Rabimqulov Sherzod Murtozayevich	
Tijorat banklarida marketing strategiyalaridan foydalanishning ilmiy-nazariy asoslari.....	193
Maxamadjanov Akbar Maxamadaliyevich	
Davlat sherikchilik asosida maktab va maktabgacha ta'lim moliyashtirishligini o'ziga xos xususiyatligi.....	198
Boltaboev Murodbek Aybekovich	
Moliyaviy savodxonlikni rivojlantirish davr talabi	203
X. I. Boyev	
Banklarda chakana kreditlash turlari va ularni raqamli transformatsiya qilishning zarurligi	207
Axmedova Dilrabo Kurbondurdi qizi	
Rasmiy ish bilan bandlik – aholining munosib turmush darajasini ta'minlash demak.....	216
Farhod Bagibekovich Xalimbetov	
Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i uchun qo'llaniladigan soliq imtiyozlarining amaldagi holati va tahlili.....	220
Valiyeva Sayyora Xushbaqovna	
Автомобильная промышленности развитых стран: становление, развитие, пути совершенствования.....	227
Назарова Раъно Рустамовна, Абдухамидова Мафтуна Турсуналт кизи	
Влияние цифровизации на внешнеэкономическую деятельность	232
Шермаматова Ирода Ойбековна, Тиллаев Хуршиджон Сулаймон ўгли	
ИИ в банковском бизнесе: ключ к конкурентной привлекательности	238
Фаттахова Муниса Абдухамитовна	
Tijorat banklari kapitalining iqtisodiy mazmuni va uning tarkibi	243
Ergashev Axmadjon Maxmudjon o'g'li	
Особенности банковского кредитования и факторы препятствующие финансово-кредитной поддержке субъектов сферы туристических услуг.....	248
Розоков Мухаммадазиз Мансурович	
Factoring Operations in Banks.....	253
Boykabilova Iroda, Davronova Dilnoza Damirovna	
Moliyaviy sektordagi aksiyadorlik jamiyatlarining korporativ strategiyasini shakllantirishda risklarni bartaraf etish.....	257
Jaxongirov Rustam Jaxongirovich, Xo'jamurodov Asqarjon Jalolovich	
O'zbekistonning jozibador investitsiya muhitini yaratishda huquqiy asoslarni yanada takomillashtirishning ilmiy va amaliy zaruriyati	264
Oybek Elmuratov	
Qurilish materiallarini ishlab chiqarish korxonalarning boshqarish tizimini takomillashtirish.....	268
Uzakova Umida Ruzievna	

Tashkent Economy – Locomotive of the Country's Economy	274
Akramova Aziza Abduvohidovna, Maqsudov Bunyod Abdusamadovich	
O'zbekiston Respublikasida ishbilarmonlik turizmining tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish yo'llari	278
Musayeva Shoira Azimovna, Usmonova Difuza Ilhomovna	
Mintaqalar iqtisodiyotining barqaror o'sishini ta'minlashda investitsiyalardan samarali foydalanish mezonlari va ularni hisoblash usullari	284
Norqobilov Nusrat Norsaitovich	
Marketing strategiyasi: raqobatchilik sharoitida tadbirkorlik faoliyatini yuritishning rivojlantirilishi	288
Kutbitdinova Moxigul Inoyatovna, Matrizayeva Dilaram Yusubayevna	
Mahalliy budjetlar mablag'laridan samarali foydalanishni ta'minlashning eng asosiy istiqbolli yo'nalishi	295
S. Y. Ismoilova	
Atrof-muhitga zararsiz, tabiiy tarkibli korroziya ingibitorlari turlarini tahlil qilish	300
Qurbonova Firuza Solexovna	
Oliy ta'lim muassasalarida xarajatlar smetalari ijrosi hisobini yuritish tartibi	306
AbdulAziz Norqo'chqorov Ziyadullayevich	
Tijorat banklarining investitsion faoliyati samaradorligi va uni rivojlantirish yo'llari	312
Olimova Nodira Xamrakulovna	
Baholangan majburiyatlar hisobini takomillashtirish	324
Ochilov Farxodjon Shavkatjon o'g'li	
Qurilish-pudrat tashkilotlarida auditorlik tekshiruvda faoliyat uzluksizligini baholash	331
Tulovov Erkinjon To'liqin o'g'li	
Основные направления развития инвестиционной деятельности предприятий	335
Махкамова Надира Саидмуратовна	
Milliy statistika axborot tizimlarining funksional jihatlari va o'ziga xos xususiyatlarining tahlili	340
Otajonova Gulhoyo Maqsud qizi	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini boshqarish axborot tizimini modellashtirish	345
Xudoyorov Laziz Niyozovich, Ergashova Nargiza Boboxonovna	
Mamlakatimizda aksiz to'lanadigan tovarlarni soliqqa tortish usullari	351
Alimardonov Muxammadi Ibragimovich, Qarshiyev Daniyar Eshpulatovich	
Iqtisodiy rivojlanish sharoitida investitsiya loyihalarini jalb qilgan mablag'lar orqali moliyalashtirishning zarurligi	357
Amonova Dilafro'z O'tkurovna	
To'lov tashkilotlarini tashkil etishda xatarlarni boshqarish	362
Axmedov Miraziz Alisherovich	
Korxonada inson kapitalini rivojlantirish tizimi va konsepsiyasini takomillashtirish imkoniyatlari	367
Hamrokulov M. O.	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida kichik sanoat zonalari faoliyatining zarurligi va iqtisodiy-huquqiy maqomi	375
Shodmonqulov Kamoliddin Murodillayevich	
Bank tizimida marketing faoliyati orqali yangi innovatsion xizmatlarni joriy etishning zamonaviy holati	379
Raxmatov Temur Sotiboldiyevich	
Экономическая сущность инновационной деятельности в банковском секторе	388
Шадиева Дилдора Хамидовна	
Yengil sanoat taraqqiyotining xitoy tajribasi va undan o'zbekistonda foydalanish imkoniyatlari	392
Jumaniyazova Feruza Rajabovna	
Tut parvonasi zararkunandasining biologik tarqalishi va zararini oldini olish choralari	402
Oybek Toshmurovich Karimov	
Ijtimoiy adolat va ayollar huquqlari: kasbiy kamsitish	406
Iminova Nargizaxon Akramovna	
Ishsizlik nafaqalari tayinlash va xalqaro tajriba	412
Sholdarov Dilshod Azimiddin o'g'li	
Takroriy ekinlar urug'ini to'g'ridan-to'g'ri nol ishlov berish orqali ekadigan qurilmaga tushadigan yuklamaning nazariy tadqiqoti	418
Abdullayev Baxodirjon Valijon o'g'li	
Banklarida jinoiy faoliyatdan olingan daromadlarni legallashtirishga qarshi kurashish tizimining roli	422
Abdullayeva Dildora Qudratovna	

Biologik aktivlar hisobini moliyaviy hisobotning xalqaro standartari asosida tashkil etishning uslubiy jihatlari	425
Adxamov Samariddin	
Barqaror iqtisodiy o'sishga erishishda to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalarning ahamiyati.....	430
Asqarova Mavluda Turabovna, Otajonova Charosxon Polvonquli qizi	
Ilmiy-innovatsion iqtisodiyotda suv xo'jaligini rivojlantirish muammolari, yechimlar va natijalar: fundamental asosda.....	435
Babadjanov Abdirashid Musayevich	
Budjet tashkilotlarida buxgalteriya hisobini yuritishning milliy va xalqaro standartlari.....	441
Maxamadaliyeva MahliyoXon Maxamadmurod qizi	
Tijorat banklari aktivlari va ularni samarali boshqarish nazariy asoslari	448
Masharipov Maxmud Bekturdiyevich	
Tijorat banklarning moliyaviy faoliyatida yuzaga keladigan xavf-xatar va uning mohiyati	453
Rashidov Raximjon Iskandarovich, Abduraxmonov Anvar Akbar o'g'li	
Kichik sanoat zonalarini barpo etish va rivojlantirish omillari va hozirgi holatining tahlili	459
Samijonov Musobek G'ayratjon o'g'li	
Moliyaviy menejment tizimi samaradorligini oshirishda raqamli marketing strategiyasidan foydalanish	466
Sobirjonov Sanjar Sobirjonovich	
O'zbekiston Respublikasi moliyaviy tizimida byudjetdan tashqari jamg'armalarning ahamiyati va o'rni	473
Babanazarova Gulzar Ziautdinovna, Ajibayeva Raiiya Maxsudovna	
Aholi daromadlarini oshirishda asalarichilikning o'rni	479
Xudayarova Zuxra Yuldashevna	
Цифровые и традиционные методы сбора информации в маркетинговых исследованиях: сравнительный анализ	482
Бекназова Комилахон Миркамол кизи	
Tijorat banklari faoliyatida iqtisodiy risklar va ularni nazariy asoslari.....	490
Burxonov Asliddin Asqar o'g'li	
Biznes tuzilmalarini diversifikatsiya qilish modellari va usullari hamda innovatsion rivojlanish strategiyalarining qiyosiy tavsifi.....	497
Matyoqubova Dilfuza Olimboyevna	
Тенденции развития пищевой промышленности Узбекистана.....	503
Назарова Раъно Рустамовна, Нигматуллаева Гульчехра Нуруллаевна	
Soliq-bojxona siyosatining dolzarb masalalari va ularni takomillashtirish yo'nalishlari.....	509
Usmonov Kaxramonjon Akbaraliyevich	
Статистический анализ факторов, влияющих на бренд молока и молочных продуктов в Узбекистане	513
Холдарова Фариза Тухтабаевна	
Правовое регулирование рынка цифровых активов и криптовалют.....	519
Якубова Ш. Ш., Рашидов Рахимжон Искандарович	
Efficiency of Internal Audit Service and Report Improvement: Control of Sanatorium-Wellness Institution	528
Shafkarov Fahriddin Khudaiberdievich	
Development of Digital TV Services in the Conditions of Digitalization of the Economy.....	534
Farhad Karimov	
Kichik biznes faoliyatida muhim muvaffaqiyat omillarini belgilashning ahamiyati va ularni baholash.....	538
Kabulova Nurgo'zal Umirbek qizi	
Barqaror iqtisodiy o'sishni ekonometrik tadqiq etish	541
Muminova Maxbuba Abduvafboyevna	
Korxonaning moliyaviy-xo'jalik faoliyati ko'rsatkichlarini baholash.....	548
Musurmonova Mahbuba Omonovna	
Tadbirkorlik subyektlari tashqi savdo faoliyatini ichki tartibga solishni takomillashtirishning ayrim jihatlari..	552
To'rayev Nurbek Muxammadovich	
Temir yo'l transportida xizmat ko'rsatish jarayonini rivojlantirishning retseptiv tahlili	557
Raxmonov G'ayrat Ismatulloyevich	
Strategik boshqaruv hisobi va uning uslubiyotini takomillashtirish masalalari.....	562
Sharipova Shoxida Abdinabiyevna	
O'zbekiston Respublikasida "yashil" iqtisodiyotni qo'llab-quvvatlashning iqtisodiy mexanizmlari.....	567
Shodmonov Ruslan G'olib o'g'li	
Institutsional investorlar faoliyatini tashkil etishning kontseptual jihatlari	574
Sultanov Maxmud Axmedovich	

Tijorat banklari foydasini soliqqa tortishning ayrim me'yoriy-huquqiy asoslari.....	578
Turanov M. Sh.	
O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotining rivojlanishida tijorat banklarining o'rni.....	586
Zubaydullayeva Zulayxo Karimovna, Kaxarova Dildora Erkinovna	
O'zbekistonda tayyor kiyimlar bozori ko'lamini oshirishda marketing strategiyalarining samaradorligi.....	596
Urazov Mansur Musurmanovich	
Yevropaga barqaror eksport va qishloq xo'jaligida yashil rivojlanish uchun Mosh bozori strategiyalarining ta'sirini baholash.....	599
Valiyeva Aziza Anvar qizi	
Rangli tasvirlarga raqamli ishlov berish jarayonlarini paralellashtirish.....	605
Xidirova Barchinoy Ilxomovna	
Korxonalarda ishchi personal ehtiyojlarini motivatsiyaga ta'siri.....	610
Aripov Oybek Abdullayevich, Axmedov Muzaffar Shokirjonovich	
Цифровые и традиционные методы сбора информации в маркетинговых исследованиях: сравнительный анализ.....	615
Бекназова Комилахон Миркамол кизи	
Iqtisodiyotning erkinlashtirilishi sharoitlarida kichik biznes sektori rivojlanishining imkoniyatlari.....	623
Botirova R. A., Sirojiddinov I. Q.	
Positioning Textile Products in Competitive Strategy.....	626
Икрамова Нодира Бурхон кизи	
Sanoatni tarkibiy o'zgarishlar asosida maqbullashtirish va samaradorlik ko'rsatkichlarini prognozlash.....	631
Kasimov Azamat Abduraimovich	
O'zbekiston Respublikasi budjetini shakllanishida egri soliqlarni undirishning fiskal samaradorligi.....	638
Abdulxayeva Shahnoza Muxammadiyevna	
To'qimachilik klasterlari eksport salohiyatini boshqarish masalalari.....	645
Mamasoliyev G'ayratbek Maxamadyusupovich	
Влияние плодородности почвы на урожайность хлопчатника в хлопково-текстильных кластерах Республики Каракалпакстан.....	650
Сагиева Молдир Оразбай кизи	
Оценка категории вейпов среди курильщиков электронных сигарет Узбекистана.....	655
С. М. Мирзалиев, М. О. Куролов, Г. К. Абдурахманова, Джуди Сметана, Крисси Льюис	
Jahon kabel bozorini tatbiq etish va rivojlantirish xususiyatlari.....	668
Uralov Olimjon Maxammadjonovich	
Moliyaviy hisobotlar va ularni tuzish va auditorlik tekshiruvdan o'tkazishning uslubiy jihatlarini rivojlantirish.....	673
Nomozova Qumri Isoyevna, Abdinazarov Samijon Abbos o'g'li, Jabbarov Azamat Murodullayevich, Boymurodov To'liqin Azamatovich	
Digital Transformation Implementation Directions and Instrument Analysis.....	680
Abdurakhmonov Abdumalik Abdurashidovich	
Understanding Financial Indicators and Their Strategic Utilization: Insights from Global Practices and Uzbekistan's Experience.....	684
Astanova Zarnigor Obid qizi, Nomozova Qumri Isoyevna, Jurayev Xurshid Mamatkulovich, Ismatova Kamola Obid qizi	
Turizm xizmatlari eksportida zamonaviy texnologiyalar orqali xizmatlar sifatini oshirishning ahamiyati.....	690
Bakhromov Akmal Abduvahid o'g'li	
Sanoat korxonalarida personal mehnatini tashkil etishni optimallashtirish yo'llari.....	695
Dilovarxo'jayeva Dilnozaxon Shavkatxo'ja qizi, Rustamova Dilnoza Jamshid qizi, Axtamova Parizod Oybek qizi, Nuritdinova Maftuna Jahongirovna	
O'zbekiston Respublikasida pul-kredit siyosati instrumentlaridan foydalanish amaliyotini takomillashtirish..	701
Kaxarova Dilnoza Shavkatovna	
Bojxona faoliyatini transformatsiyalashda innovatsion boshqaruvni takomillashtirishga oid nazariy qarashlar.....	706
Ro'ziboyev Muhiddin Xushnudovich	
Xizmat ko'rsatish sohasida aholining tadbirkorlik faolligini oshirish tendensiyalari.....	710
Xudayarova Maftuna Shavkatovna	
O'zbekiston qishloq xo'jaligini rivojlantirishda xorijiy va mahalliy investitsiyalarning o'rni.....	717
Yusupov Komaliddin Baxtiyor o'g'li	

Факторы успеха в управлении инвестициями промышленных предприятий	721
Ёдгоров Сардорбек Самадович	
Issues of minimizing risks related to mortgage lending of commercial banks of the republic of Uzbekistan	726
Kulliev Istam Yangimurodovich	
O'zbekiston Respublikasida nomoddiy aktivlar hisobini moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari talablari asosida tashkil etish xususiyatlari	735
Pardayeva Zulfizar Alimovna	
Tijorat banklari faoliyatida risklarni pasaytirish yo'llari.....	740
Toymuxamedov Ibroxim Rixsiboyevich	
Investitsiyalar – moliyaviy barqarorlik kafolati.....	746
Xaydarov Nizamiddin Xamrayevich	
Современные подходы к управлению системой заработной платы и льгот в условиях рыночной экономики	751
Дониерова Фотимабону Алишер кизи	
Atrof-muhit muhofazasida xulq-atvor iqtisodiyotining roli	759
Djalilov Farxod Abduganiyevich	
Eco-Paths of Uzbekistan: How Corporate Social Responsibility in Tree Planting and Transport Infrastructure is Paving the Way For Sustainable Futures.....	763
Oybekov Shohjahon Akmal o'g'li, Alfira Sofia, Yangiboyev Sirojiddin Jo'ramurodovich	
Oliy ta'lim xizmatlar bozorida raqamli marketingning ahamiyati.....	771
Ruziyeva Shaxlo Raupovna	
Sanoatning kon-geologiya korxonalari iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash xususiyatlari.....	776
Xotamov Javohir Abdusharop o'g'li	
Qishloq xo'jaligi agrotexnologiyalarni tijorat banklari orqali kreditlash yo'llari	781
Isakov J. Ya.	
Savdo korxonalarini rivojlantirishda tijorat banklarining ahamiyati va ularni takomillashtirish istiqbollari.....	788
Aktamov Abdulvali Abdug'ani o'g'li	
Ekologik muammolar va "yashil" iqtisodiyot.....	794
Axunova Shohista Nomanjanovna, Maxkamova S. Sh.	
Rivojlangan mamlakatlar tajribasida umidsiz soliqlar qarzini hisobdan chiqarish tartiblari va uni amaliyotda qo'llash masalalari.....	798
G'aybullayev Abdunabi Abduvohid o'g'li, Usubjanov Shavkat Sidiqjanovich, Abdulazizov Baxodirjon Muhammadzohid o'g'li	
Qishloq xo'jaligida qiymat yaratish zanjirini raqamli texnologiyalarni qo'llash asosida takomillashtirish	804
Iroda Turdibayevna Kudratova	
Soliq hisobi va tahlilini takomillashtirishning asosiy yo'nalishlari.....	808
Jumayev Umid Nazarovich, Xo'jayev Sadridin Mamatmurotovich, Gapparov Zokirjon Bozorovich	
Biznesni raqamlashtirishning iqtisodiy mazmuni va binnesni transformasiyasining nazariy asoslari.....	812
Mamajonov Fayzullo Abdusamatovich	
Tadbirkorlik subyektlari eksportini rivojlantirishda raqamli platformalardan foydalanishning xorijiy tajribalari va ulardan foydalanish yo'llari	816
Mamasoatov Dilshod Ravshanovich	
O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotning ahamiyati va iqtisodiy rivojlanishga ta'siri.....	824
Maxmudaliyeva Manzuraxon Raxmon qizi	
Globalashuv sharoitida iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash masalalari	827
Qo'ziyev Shodiyor Qilichboy o'g'li, Xakimov Javohir Hamza o'g'li, Turganbaev Nursultan Bayram o'g'li, Masharipov Rasulbek Jo'rabekovich, Xasanov Ruslan Raxmatovich	
Davr xarajatlari va audit hisobini takomillashtirish.....	833
Quliyev Komiljon Shuxratovich, Ismatov Shohislom Nabi o'g'li, Qilichov Chingiz Ne'mat o'g'li	
Innovatsion ta'lim texnologiyalarining mohiyati va nazariy asoslari.....	836
R. K. Ollaberganova	
Mamlakatda moliya bozorini takomillashtirishning asosiy yo'nalishlari.....	841
Rizayeva Laylo Patxulla qizi, Boboqulova Shaxlo Turg'in qizi, Aminjonova Nozima Naimjonovna	
Qishloq xo'jaligida pillachilik biznesini rivojlantirish sharoitlari va imkoniyatlardan samarali foydalanish tahlili	846
Turgunov Odilbek Maripovich	
Hudud investitsion faolligini oshirishda marketing strategiyalaridan samarali foydalanish yo'llari	853
Achilov Abrorjon Niyatqobilovich, Ergashev Alijon Hojimatovich	

Инструменты финансового рынка в сокращении уровня бедности в экономике Республики Узбекистан.....	857
Саиткулова Матлуба	
“Yashil” iqtisodiyot, ekologiyalashtirish va barqaror rivojlanish integratsiyasi: barqaror kelajakni ta’minlashga kompleks yondashuv.....	862
Tadjibayev Zakir Malikovich	
O‘zbekistonda iqtisodiy faollikni ta’minlashga qaratilgan fiskal va monetar siyosatlarining hozirgi holati.....	867
Xudaybergenova Nigora Turgunbayevna	
Davlat budjetida g‘azna ijrosining o‘rni.....	874
Jo‘rayeva Mohinur Norqul qizi, Axmedova Yashnar Abdulla qizi, Nosirova Jamila Akbarovna	
Davlat budjeti daromadlarining ijrosi va nazorati.....	878
G. M. Samandarova	
Sanoat korxonalarida intellektual resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish mexanizmi.....	883
Q. A. Odinayev	
Tools of State Policy for Sustainable Development of Social Infrastructure in Uzbekistan.....	888
Abbasov Baurjan Madiyarovich, Navik Istikomah, Se M.Si, Nasriddinov Fazliddin	
Некоторые вопросы инноваций в развитии банковской деятельности.....	894
Джураев К. Т.	
Применение цифровых технологий в противодействии финансовым мошенничествам	901
Гадаев Исмаи Ядгарович	
Turizm sohasida kadrlar tayyorlashga ilmiy-nazariy yondashuvlar va kadrlarning zamonaviy kompetensiyalari	905
Yuldasheva Dilnoza Ulug‘bekovna	

QISHLOQ XO'JALIGIDA PILLACHILIK BIZNESINI RIVOJLANTIRISH SHAROITLARI VA IMKONIYATLARDAN SAMARALI FOYDALANISH TAHLILI

Turgunov Odilbek Maripovich

Andijon qishloq xo'jaligi va agrotexnologiyalar instituti, mustaqil izlanuvchi

Annotatsiya: Ushbu maqolada mamlakatimiz qishloq xo'jaligi hududlarida pillachilik biznesini rivojlantirish orqali yashil makon umumxalq harakati davomida quyilgan maqsadlarga erishish uchun zaruriy qilinishi lozim bo'lgan choralar ko'rib chiqilgan. Qishloq xo'jaligida pillachilik biznesini rivojlantirish orqali yashil kichik biznes imkoniyatidan foydalanish katta natijalarga asos bo'lishi, ishsizlikni yo'qotib, kambag'allikni bartaraf qilish imkoniyati mavjudligi tahlillar orqali ilmiy-amaliy jihatdan asoslab berildi.

Kalit so'zlar: yashil biznes, yashil makon, pillachilik, diversifikatsiyalash, barqarorlik, tutzor, yakka qator tut daraxtlari.

Abstract: In this article, measures that should be taken to achieve the goals set during the national green space movement through the development of the cocoon business in the agricultural regions of our country have been considered. Using the opportunity of green small business through the development of the cocooning business in agriculture is the basis for great results, the possibility of eliminating unemployment and eliminating poverty was substantiated scientifically and practically through the analysis.

Key words: green business, green space, cocooning, diversification, sustainability, mulberry, single row mulberry trees.

Аннотация: В данной статье рассмотрены меры, которые необходимо предпринять для достижения целей, поставленных в ходе национального движения за зеленые зоны посредством развития коконного бизнеса в сельскохозяйственных регионах нашей страны. Использование возможностей зеленого малого бизнеса посредством развития коконного бизнеса в сельском хозяйстве является основой для больших результатов, научно и практически обоснована возможность устранения безработицы и ликвидации бедности посредством анализа.

Ключевые слова: зеленый бизнес, зеленые зоны, коконирование, диверсификация, устойчивость, шелковица, однорядные тутовые деревья.

KIRISH

Mamlakatimizda yashil makonlar umumxalq harakati boshlanganligi toza havo manbaining ko'payishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Bu buyuk harakatga har qancha to'xtalib yuzlab bet asoslangan fikrlar aytish mumkin. Bir so'z bilan aytganda aholi sog'lig'ini mustahkamlab, farovonlikni yanada rivojlantiradi. Shahar va qishloqlarda go'zal manzara barpo qiladi.

Yashil makonlar umumxalq harakati, yana bitta kichkina imkoniyatni yuzaga chiqarishga sharoit yaratadi. Bu kichik imkoniyatdan foydalanish katta natijalarga asos bo'lishi, ishsizlikni yo'qotib, kambag'allikni bartaraf qilishi mumkin.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyev mamlakatimiz tadbirkorlari bilan ochiq muloqotda: "...eksportyor korxonalarni qo'llab-quvvatlash, kichik biznesni eksport faoliyatiga keng jalb etish borasida ham boshlagan islohotlarimiz qat'iy davom ettiriladi" deb iqtisodiyotning real sektoriga yana bir bor e'tiborini qaratishi, bu iqtisodiyotning muhim tarmoqlardan biri hisoblangan ipakchilik sohasiga ham tegishlidir.

Ipakchilik sohasi O'zbekistonda qadimiy tarixiy ildizlarga ega bo'lib, engil sanoatning etakchi tarmoqlaridan biri hisoblanadi. Bu sohaning ustunligi ishlab chiqaruvchilarning an'anaviy va zamonaviy agrotexnik usullarni qo'llashi va boy tajribaga egaligi, uning iqlim sharoitimizga to'g'ri kelishi va qishloq joylarda ishchi kuchining mavjudligidadir. Ipakchilik tarmog'ini rivojlantirish mamlakatimizning eksport salohiyati oshishi hamda chet el

valyutasi tushumiga ta'sir qiladi, mahalliy va xorijiy investisiyalar oqimini tezlashtiradi. Shuningdek, ushbu soha korxonalari ishchilarining asosiy qismini xotin-qizlar tashkil etishi respublikamizda bandlik darajasini oshirishda katta ahamiyat kasb etadi.

Respublikamizda iqtisodiyotni diversifikatsiyalash sharoitida pillachilik tarmog'ini samaradorligini oshirish, ipakchilik sanoatini iqtisodiy rivojlantirish bugungi kunning muhim vazifalaridan biri bo'lib hisoblanadi. Mamlakatimizda pillachilik tarmog'i rivojlanishi uchun sohada uzluksiz ravishda innovatsion yondashuvga yo'naltirilgan siyosatni olib borish, uni izchil joriy etish chora-tadbirlarini va innovatsiya asosida texnik-texnologik jihatdan modernizatsiyalash yo'nalishlarini ishlab chiqish, pillachilik tarmog'i rivojlanishini belgilab beruvchi tut plantatsiyalarini samarali tashkil qilish muhim ahamiyat kasb etadi. Respublikamizda pillachilik tarmog'ining ustunligi ishlab chiqaruvchilarning an'anaviy va zamonaviy agrotexnik usullarni qo'llashi va boy tajribaga ega ekanligi, uning iqlim sharoitimizga to'g'ri kelishi va qishloq joylarda ishchi kuchining mavjudligidadir. Bu tarmoqni rivojlantirish mamlakatimizning eksport salohiyati oshishi hamda chet el valyutasi tushumiga ta'sir qiladi. Shuningdek, ushbu tarmoq va soha korxonalari ishchilarining asosiy qismini xotin-qizlar tashkil etishi respublikamizdagi bandlik darajasini oshirishda katta ahamiyat kasb etadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Hozirgi kunda 60 dan ortiq mamlakatlarda pilladan ishlab chiqariladigan mahsulotlar dunyo to'qimachiligining 0,2 foizini tashkil etsada, 20 dan ortiq mamlakatdagina pilla yetishtiriladi. Dunyoda pilla yetishtirish miqdori bo'yicha birinchi o'rinda Xitoy, ikkinchi o'rinda Hindiston, uchinchi o'rinda O'zbekiston, to'rtinchi o'rinda Koreya turadi. O'zbekistonda dunyoda aholi jon boshiga pilla yetishtirish bo'yicha birinchi o'rinda tursa ham, jahon bozorida ulushi – atigi 2,5 foizni tashkil etadi. Respublikamizda nafaqat yetishtirilayotgan pilla xajmini oshirish, shu bilan bir qatorda, undan jahon andozalariga mos keladigan tayyor mahsulotlarni ishlab chiqarish asosiy vazifalardan hisoblanadi.

Zero, butun dunyoda koronavirus pandemiyasi sababli vujudga kelgan global iqtisodiy inqiroz sharoitida har bir mamlakat mavjud imkoniyatlardan samarali foydalangan holda kichik yashil biznes subektlari samaradorligini oshirish orqali iqtisodiy barqarorlikka erishishi mumkin. Bu borada mavjud tut daraxtlari va ularning maydoni hamda yangidan yaratilayotgan yakka qator tut daraxtlari va tut maydonlari muhim ahamiyatga ega hisoblanadi. Bugungi kunda mamlakatimiz bo'ylab 53,5 ming gektar tutzorlar barpo etilib, bahorgi mavsumda 62,5 million tup tut ko'chatlari va 53 million tupdan ortiq yakka qator tut daraxtlari ekilgan. Shuningdek, 2020-yilda yangi tutzorlar barpo etish uchun pillachilik tarmog'i tashkilotlariga ko'p yillik ijara shartnomasi asosida qishloq xo'jaligida foydalanishdan chiqarilgan yer maydonlarini ajratish bo'yicha hududlar kesimidagi ro'yxati tasdiqlangan (1-jadval).

1-jadval: O'zbekiston Respublikasida mavjud yakka qator tut daraxtlari va ularning maydonlari hamda 2016–2023-yillarda yangidan yaratilgan tut plantatsiyalari tahlili

№	Hudud nomi	Yakka qator tut daraxtlari, ming tup	Tutzorlar maydoni, ga	Yangidan ekilgan yakka qator tut daraxtlari va tut maydonlari			
				2016		2023	
				yakka qator tut daraxtlari, ming tup	tutzorlar maydoni, ga	yakka qator tut daraxtlari, ming tup	tutzorlar maydoni, ga
1	Qoraqalpog'iston Respublikasi	3365,3	2627,2	413,9	123,5	309,6	118,2
2	Andijon	4144,5	5195,6	733,6	62,3	397,9	166,3
3	Buxoro	4134,5	3680,1	326,6	231,8	277,0	202,4
4	Farg'ona	14222,4	3442,1	455,1	289,1	455,1	216,9
5	Jizzax	2536,1	1986,8	273,9	105,3	218,1	83,4
6	Namangan	7265,2	2858	268,8	34,3	835,5	108,6
7	Navoiy	3059	1100	171,3	40,7	192,7	100,1
8	Qashqadaryo	3463,9	6788,6	315,2	244,4	218,2	868,9
9	Samarqand	7645,4	7391,5	741,6	214,4	642,2	495,2
10	Surxondaryo	4286,2	3431,1	480,1	147,5	390,0	223,0

11	Sirdaryo	1335,2	1806	85,5	14,4	101,5	106,6
12	Toshkent viloyati	4913	3626,7	172,0	137,8	324,3	83,4
13	Xorazm	7491,3	5064,3	516,9	131,7	606,8	283,6
	Jami	67862,0	48998,0	4954,4	1777,3	4968,9	3056,7

Quyidagi 1-jadvalni tahlil qilar ekanmiz bunda “Yangidan ekilgan tut daraxtlari va tut maydonlari” haqida ma’lumotlarni 2016-yildan 2023-yil oralig’ida Qoraqalpog’iston Respublikasi va 12 ta viloyat hududida ekilgan tut daraxtlari va tutzorlar maydonlarini tahlilini ko’rish mumkin. 2016-yilda yakka qator tut daraxtlari Qoraqalpog’iston Respublikasida 413,9 ming tup ekilgan tutzorlar maydoni esa 123,5 gektar bo’lgan bo’lsa 2017-yilda bu ko’rsatkich 42%ga (242,3 ming tup) pasayganini tutzorlar maydoni esa 2% ga oshirilganini ko’rish mumkin.

Andijon viloyatining yakka qator tut daraxtlarini tahlilini oladigan bo’lsak, 2016-yilda 733,6 ming tup ekilgan va tutzorlar maydoni esa 62,3 gektarni tashkil etgan. 2017-yilga kelib, Andijon viloyati yakka qator tut daraxtlari soni 70% (223,8 ming tup) ga pasaydi va viloyatning tutzorlar maydoni esa 25% (77,9 ming tup) ga oshgan. Buxoro viloyati tutzorlarini solishtiradigan bo’lsa, 2016-yilda yakka qator tut daraxtlari 326,6 ming tupni uning tutzorlar maydoni 231,8 gektarni egallagan. Buxoro viloyatining yakka qator tut daraxtlari 2017-yilda 55% (148,8 ming tup) pasaydi tutzorlar maydoni esa 8% (77,9 gektar)ga oshirildi. Navoiy viloyati yakka qator tut daraxtlarini tahlil qiladigan bo’lsak, 2016-yilda 171,3 ming tupni 2017 yilda esa bu tuplar soni 60% (82,6 ming tup)ga pasaydi. 2016 yilda uning tutzorlari maydoni 40,7 gektarni tashkil etgan edi, bu ko’rsatkich 2017-yilda 37% (30,8 gektar)ga qisqardi. Qashqadaryo viloyati yakka qator tut daraxtlari 2016-yil 315,2 ming tupni uning tutzorlar maydoni esa, 155,9 gektarni tashkil etgan. 2017-yilga kelib bu ko’rsatkich yakka qator tut daraxtlari 51% (244,4 ming tup)ni tutzorlar maydoni esa 20% (196,9 gektar)ni tashkil qilgan. Surxondaryo viloyati ko’rsatkichlarini ko’rib chiqar ekanmiz 2016-yilda yakka qator tut daraxtlari soni 480,1 ming tupni, viloyatning tutzor maydonlari esa 147,5 gektarga to’g’ri keladi. 2017-yilga kelib yakka qator tut daraxtlari soni 36%ga kamayib ketgan va tutzorlar maydoni 28%ga qisqardi.

Toshkent viloyatining tut daraxtlari va tutzorlar maydoniga keladigan bo’lsak, 2016-yilda bu viloyatning yakka qator tut daraxtlari soni 172,0 ming tupni uning tutzor maydoni 137,8 gektarni tashkil qildi. 2017-yilga kelib bu ko’rsatkichlar keskin pasaydi, yakka qator tut daraxtlari soni 46% ga pasayadi va viloyatning tutzorlar maydoni 40% ga kamaydi. 2016–2017-yillarda Qoraqalpog’iston Respublikasi va 12 ta viloyatning yakka qator tut daraxtlari sonining jami 2016-yilda 4954,4 ming tupni tashkil qildi va 2017-yilda uning ko’rsatkichi 48% ga pasayganini ko’rishimiz mumkin. Xuddi shu ko’rsatkichlarning tutzorlar maydoni 2016-yilda 1777,3 gektarni tashkil qilgan bo’lsa 2017-yilga kelib, 21% ga tushib ketgan (2-jadval).

2-jadval: O’zbekiston Respublikasida 2016–2023-yillarda yangidan ekilgan yakka qator tut daraxtlari tahlili (ming tup hisobida)

№	Hudud nomi	Yangidan ekilgan yakka qator tut daraxtlari							
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1	Qoraqalpog’iston Respublikasi	413,9	242,3	249,0	539,8	441,7	353,4	276,0	309,6
2	Andijon	733,6	223,8	236,2	1436,7	1175,5	480,8	368,9	397,9
3	Buxoro	326,6	148,8	153,0	573,0	468,8	227,4	219,1	277,0
4	Farg’ona	455,1	184,9	199,1	737,1	603,1	327,1	355,6	455,1
5	Jizzax	273,9	180,1	185,1	300,4	245,7	218,1	185,1	218,1
6	Namangan	268,8	276,1	305,1	230,7	857,0	668,4	697,5	835,5
7	Navoiy	171,3	82,6	97,9	971,3	794,7	134,6	116,2	192,7
8	Qashqadaryo	315,2	155,9	159,3	492,6	403,0	218,2	204,4	218,2
9	Samarqand	741,6	481,7	519,9	1375,1	1125,0	565,8	489,3	642,2
10	Surxondaryo	480,1	308,6	321,5	720,7	589,6	351,5	227,2	390,0
11	Sirdaryo	85,5	38,7	101,5	253,6	207,5	110,8	94,8	101,5
12	Toshkent viloyati	172,0	93,3	113,0	351,9	288,0	235,8	221,1	324,3
13	Xorazm	516,9	202,3	239,7	589,2	482,1	516,9	434,5	606,8
	Jami	4954,4	2619,0	2880,4	8572,0	7681,7	4408,7	3889,6	4968,9

Ushbu jadvalni tahlil qilar ekanmiz bunda “Yangidan ekilgan tut daraxtlari va tut maydonlari” haqida ma’lumotlarni 2017-yildan 2018-yil oralig’ida Qoraqalpog’iston Respublikasi va 12 ta viloyat hududida ekilgan tut daraxtlari va maydonlarini tahlilini ko’rish mumkin. 2017-yilda yakka qator tut daraxtlari Qoraqalpog’iston Respublikasida 242,3 ming tup ekilgan tutzorlar maydoni esa 126,1 gektar bo’lgan bo’lsa 2018-yilda bu ko’rsatkich 2% ga (249,0 ming to’p) oshganini tutzorlar maydoni esa 2% ga oshirilganini va ko’rish mumkin. Farg’ona viloyatining yakka qator tut daraxtlarini tahlilini oladigan bo’lsak, 2017-yilda 184,9 ming to’p ekilgan va tutzorlar maydoni esa 213,4 gektarni tashkil etgan. 2018-yilga kelib, Farg’ona viloyati yakka qator tut daraxtlari soni 7% (199,1) ga ko’paydi va viloyatning tutzorlar maydoni esa 9% (196,2) ga kamaygan. Jizzax viloyati tutzorlarini solishtiradigan bo’lsa, 2017-yilda yakka qator tut daraxtlari 180,1 ming tupni uning tutzorlar maydoni 53,6 gektarni egallagan. Jizzax viloyatining yakka qator tut daraxtlari 2018-yilda 2% (185,1 ming tup) oshdi tutzorlar maydoni esa 14% (61,6) ga oshirildi. Namangan viloyati yakka qator tut daraxtlarini tahlil qiladigan bo’lsak, 2017-yilda 276,1 ming tupni 2018-yilda esa bu tuplar soni 10% (305,1) ga oshganini ko’ra olamiz. 2017-yilda uning tutzorlari maydoni 25,7 gektarni tashkil etgan edi, bu ko’rsatkich 2018-yilda 33% (34,3) ga ekin maydoni kengaygan. Samarqand viloyati yakka qator tut daraxtlari 2017 yil 481,7 ming tupni uning tutzorlar maydoni esa, 155,2 gektarni tashkil etgan. 2018 yilga kelib bu ko’rsatkich yakka qator tut daraxtlari 2% (519,9 ming tup) ni tutzorlar maydoni esa 6% (184,8) ni tashkil qilgan. Sirdaryo viloyati ko’rsatkichlarini ko’rib chiqar ekanmiz 2017-yilda yakka qator tut daraxtlari soni 38,7 ming tupni, viloyatning tutzor maydonlari esa 10,8 gektarga to’g’ri keladi. 2018-yilga kelib yakka qator tut daraxtlari soni 62% (101,5 ming tup) ga oshib ketdi va viloyatning tutzorlar maydoni 83% (30,7) ga oshganini ko’rishimiz mumkin. Xorazm viloyatining tut daraxtlari va tutzorlar maydoniga keladigan bo’lsak, 2017-yilda bu viloyatning yakka qator tut daraxtlari soni 202,3 ming tupni uning tutzor maydoni 111,4 gektarni tashkil qildi. 2018 yilga kelib bu ko’rsatkichlar keskin oshdi, yakka qator tut daraxtlari soni 18% (239,7 ming tup) ga oshib ketdi va viloyatning tutzorlar maydoni 18% (131,7) ga oshganini ko’rishimiz mumkin. 2017–2018-yillarda Qoraqalpog’iston Respublikasi va 12 ta viloyatning yakka qator tut daraxtlari sonining jami 2017-yilda 2619,0 ming tupni tashkil qildi va 2018-yilda uning ko’rsatkichi 9% ga ko’tarilganini ko’rishimiz mumkin. Xuddi shu ko’rsatkichlarning tutzorlar maydoni 2017-yilda 1405,2 gektarni tashkil qilgan bo’lsa 2018 yilga kelib, 7% ga oshib ketgan.

2018–2019-yillar oralig’ini tahlil qilishda ko’proq o’sish va kamayish ko’rsatkichlariga e’tibor qaratiladi. Qoraqalpog’iston Respublikasida 2018-yilda yakka qator tut daraxtlari 249,0 ming tupni tashkil qilgan, 2019-yilga kelib esa bu ko’rsatkich 539,8 ming tupga oshgan. Respublikaning tutzorlar maydoni esa 2018-yilda 128,7 gektar bo’lgan bo’lsa, 2019-yilga kelib esa tutzorlar maydoni 48% ga qisqargan. Andijon viloyati yakka qator tut daraxtlari soni 2018-yilda 236,2 ming tupni tashkil etgan, 2019-yilga kelib daraxtlar soni sezilarli darajada oshganidan hayratda qolish mumkin 2019-yilda ular soni 1436,7 ming tupni tashkil qildi. Tutzorlar maydoniga keladigan bo’lsak, 2018-yilda 93,5 gektarni tashkil qilib, 2019 yilda 15% ga ko’paydi. Buxoro viloyati tutzorlarining tahlilini 2018–2019-yillar kesimida ko’rsak, 2018-yilda yakka qator tut daraxtlari soni 153,0 ming tupni, viloyatning tutzorlar maydoni 231,8 gektarni tashkil etdi. 2019-yilda esa tut daraxtlar soni 573,0 ming tupga ko’payib ketdi. Viloyatning tutzorlar maydoni 17% ga kengaydi. Navoiy viloyati yakka qator tut daraxtlari soni 2018-yilda 97,9 ming tupni, yakka qator tut daraxtlari soni 971,3 ming tupga keskin ko’payib ketgan, tutzorlar maydoni esa 32% ga qisqarganini ko’rish mumkin. Qashqadaryo viloyatining 2018–2019-yillardagi o’zgarishlarini ko’rib chiqadigan bo’lsak, viloyatning 2018-yilda yakka qator tut daraxtlari soni 159,3 ming tupni tutzorlar maydoni 210,4 gektarni tashkil etib, 2019-yilga kelib yakka qator tut daraxtlar soni 492,6 ming tupga oshib ketgan. Viloyat tutzorlar maydoni esa 3% ga kengaygan. Sirdaryo viloyati 1 yillik tahlilini ko’rib chiqilsa, 2018-yilda Sirdaryo viloyati yakka qator tut daraxtlari soni 101,5 ming tupni, uning tutzorlar maydoni 30,7 gektarni tashkil qilgan. 2019-yil ko’rsatkichlariga qaralsa, yakka qator tut daraxtlari soni 253,6 ming tupni, tutzorlar maydoni 68,9 gektarni tashkil etgan. Bundan ko’rinib turibdiki, 1 yillik ko’rsatkichlar juda sezilarli o’zgargan. Xorazm viloyati 2018-yilda yakka qator tut daraxtlari soni 239,7 ming tupni 2019-yilda bu ko’rsatkich 589,2 ming tupga o’zgarib ketdi. Viloyatning tutzorlar maydoni 2018-yilda 131,7 ming tupni, 2019-yilda 327,6 gektarni tashkil qildi.

2019–2020-yillarda Qoraqalpog’iston Respublikasi va 12 ta viloyat jami 1 yillik tahlilini qilinsa, 2019-yilda jami yakka qator tut daraxtlari soni 8572,0 ming tup bo’lsa, 2020 yilda jami yakka qator tut daraxtlari soni 7681,7 ming tupga kamaydi. Viloyatlarning jami 1 yillik tutzorlar maydoni 2019-yilda 1516,5 gektarni egallagan bo’lsa, 2020-yilda bu ko’rsatkich 2318,6 gektarga kengaygan. 2-jadvalda O’zbekiston Respublikasidagi 12 ta viloyat (Andijon, Buxoro, Farg’ona, Jizzax, Namangan, Navoiy, Qashqadaryo, Samarqand, Surxondaryo, Sirdaryo, Toshkent viloyati, Xorazm) hamda Qoraqalpog’iston Respublikasi hududlarida 2019–2020-yillar oralig’ida yakka qator tut daraxtlar soni va tutzorlar maydoni keltirilgan. 2019-yilda Qoraqalpog’iston Respublikasida jami tut daraxtlar miqdori 539,8 ming tupni tashkil qilgan. Jumladan Andijon viloyatida 1436,7 ming tup tut daraxtlari yetishtirilgan bo’lib, ushbu ko’rsatkich 2020-yilda yakka qator tut daraxtlari sonining 19% ga pasayganini ko’rsatadi. Ushbu yilda Respublika hududida yakka qator tut daraxtlari soni bo’yicha Samarqand viloyati keyingi

o'rinda Andijon viloyati yetakchilik qilgan (1436,7 ming tup) va ushbu ko'rsatkich jami yakka qator tut daraxtlari miqdorining 19%ini tashkil qiladi. Qolaversa, Buxoro viloyatida 573,0 ming tup, Farg'ona viloyatida 737,1 ming tup, Jizzax viloyatida 300,4 ming tup, Namangan viloyatida 230,7 ming tup, Navoiy viloyatida 971,3 ming tup, Qashqadaryo viloyatida 492,6 ming tup, Samarqand viloyatida 1375,1 ming tup, Surxondaryo viloyatida 720,7 ming tup, Sirdaryo viloyatida 253,6 ming tup, Toshkent viloyatida 351,9 ming tup, Xorazm viloyatida 589,2 ming tup yakka qator tut daraxtlari soni keltirilgan.

2020-yilda Qoraqalpog'iston Respublikasida 441,7 ming tup tut daraxtlari bo'lib, o'tgan yilga nisbatan 19% ga kamaygan. Andijon viloyatida ham o'tgan yilga nisbatan qariyb 19 baravar kam tut daraxtlari bo'lgan. Andijon viloyatida 2020-yilda 1175,5 ming tupni tashkil qildi va bu ko'rsatkich 2019-yilga nisbatan 19% ga kamroq. Qolaversa Buxoro viloyatida 2020-yilda 2019-yilga nisbatan 19% ga, Farg'ona viloyatida 18% ga, Jizzax viloyatida 19% ga, Namangan viloyatida 17% ga, Navoiy viloyatida 19% ga, Qashqadaryo viloyatida 18%ga, Samarqand viloyatida 17% ga, Surxondaryo viloyatida 19% ga, Sirdaryo viloyatida 18% ga, Toshkent viloyatida 17%ga, Xorazm viloyatida 18%ga yakka tut daraxtlari kamroq. Bundan tashqari Respublika hududining tutzorlar maydonini oladigan bo'lsak, 2020-yilda jami 7681,7 gektarni tashkil qilgan bo'lib shundan eng ko'p ulush Namangan hamda Samarqand viloyatlariga to'g'ri keladi. Bundan tashqari Qoraqalpog'iston Respublikasida tutzorlar maydoni 61,7 gektarni (o'tgan yilga nisbatan 19%ga kamaygan), Buxoro viloyatida 158,9 gektarni (o'tgan yilga nisbatan 18% ga kamaygan), Farg'ona viloyatida 155,0 gektarni (o'tgan yilga nisbatan 17% ga pasaygan), Jizzax viloyatida jami tutzorlar maydoni 2020-yilda 150,8 gektarni tashkil qilgan (o'tgan yilga nisbatan 19% ga o'zgargan), Namangan viloyatida esa 2,9 gektarni ya'ni eng kam yer maydonini egal-lagan (o'tgan yilga nisbatan 18%ga kamaydi), Surxondaryo viloyatida 347,7 gektar, Sirdaryo viloyatida 56,3 gektarni, Toshkent viloyatida 23,9 gektar (o'tgan yilga nisbatan 17% ga pasaydi), Xorazm viloyatida 268,0 gektar (o'tgan yilga nisbatan 19% ga o'zgargan).

2020–2021-yillarda Qoraqalpog'iston Respublikasi va 12 ta viloyat jami 1 yillik tahlilini qilinsa, 2020-yilda jami yakka qator tut daraxtlari soni 7681,7 ming tup bo'lsa, 2021-yilda jami yakka qator tut daraxtlari soni 4408,7 ming tupga pasaygan. Viloyatlarning jami 1 yillik tutzorlar maydoni 2020-yilda 1897,0 gektarni egallagan bo'lsa, 2021-yilda bu ko'rsatkich 1798,6 gektarga o'zgargan.

2020-yilda Respublika hududida yakka qator tut daraxtlari soni bo'yicha Samarqand viloyati 1125,0 ming tup keying o'rinda Namangan viloyati yetakchilik qilgan (857,0 ming tup), va ushbu ko'rsatkich jami yakka qator tut daraxtlari miqdorining 23% ini tashkil qiladi. Qolaversa, Andijon viloyatida 1175,5 ming tupni, Buxoro viloyatida 468,8 ming tup, Farg'ona viloyatida 603,1 ming tup, Jizzax viloyatida 245,7 ming tup, Navoiy viloyatida 794,7 ming tup, Qashqadaryo viloyatida 403,0 ming tup, Surxondaryo viloyatida 589,6 ming tup, Sirdaryo viloyatida 207,5 ming tup, Toshkent viloyatida 288,0 ming tup, Xorazm viloyatida 482,1 ming tup yakka qator tut daraxtlari soni keltirilgan. 2021-yilda Qoraqalpog'iston Respublikasida 353,4 ming tup tut daraxtlari bo'lib, (o'tgan yilga nisbatan 6%ga ko'paygan). Andijon viloyatida ham o'tgan yilga nisbatan qariyb 20% ga ko'payib yaxshi ko'rsatkichlarni ko'rsatgan. Andijon viloyatida 2021-yilda 480,8 ming tupni tashkil qildi va bu ko'rsatkich 2020-yilga nisbatan 60%ga kamayib 1 yilda tubdan farq qiladi. Qolaversa Buxoro viloyatida 2021-yilda 2020-yilga nisbatan 52% ga ya'ni tut daraxtlar sonining yarmiga pasayib ketdi, Farg'ona viloyatida 46% ga past bo'lgan. Jizzax viloyatida 12% ga kamaydi. Namangan viloyatida 23% ga kamaygan. Navoiy viloyatida 84% ga kamayib hayratlanarli darajada pasayib ketdi. Qashqadaryo viloyatida 46% ga, Samarqand viloyatida 50% ga, Surxondaryo viloyatida 41% ga, Sirdaryo viloyatida 47% ga Toshkent viloyatida 19% ga pastlab, Xorazm viloyatida 7%ga ko'payganini ko'rish mumkin.

Bundan tashqari Respublika hududining tutzorlar maydonini oladigan bo'lsak, 2021-yilda jami 1798,6 gektarni tashkil qilgan bo'lib, shundan eng ko'p ulush Qashqadaryo hamda Surxondaryo viloyatlariga to'g'ri keladi. Bundan tashqari Qoraqalpog'iston Respublikasida tutzorlar maydoni 65,7 gektarni (o'tgan yilga nisbatan 6%ga oshgan), Andijon viloyatida 72,7 gektarni (o'tgan yilga nisbatan 11%ga oshdi), Buxoro viloyatida 143,5 gektarni (o'tgan yilga nisbatan 10%ga kamaygan), Farg'ona viloyatida 141,1 gektarni (o'tgan yilga nisbatan 9%ga pasaygan), Jizzax viloyatida jami tutzorlar maydoni 2021-yilda 157,0 gektarni tashkil qilgan (o'tgan yilga nisbatan 4%ga o'zgargan), Namangan viloyatida esa 40,0 gektarni tashkil etgan va bu o'tgan yilga nisbatan tubdan o'zgarishga sabab bo'lgan, Navoiy viloyatida 25,3 gektarni tashkil qilgan (o'tgan yilga nisbatan 20%ga o'zgargan), Qashqadaryo viloyatida 237,6 gektarga teng bo'lgan (o'tgan yilga nisbatan 33%ga kengayganini ko'rishimiz mumkin), Samarqand viloyatida 229,1 gektar (o'tgan yilga nisbatan 44%ga pasayib ketgan) Surxondaryo viloyatida 295,1 gektar (o'tgan yilga nisbatan 16%ga kamaygan), Sirdaryo viloyatida 83,1 gektarni (o'tgan yilga nisbatan 47%ga oshgan), Toshkent viloyatida 65,3 gektar o'tgan yilga nisbatan tubdan farq qilib tutzorlar maydoni ancha kengaygan, Xorazm viloyatida 243,1 gektar (o'tgan yilga nisbatan 10%ga kamaygan). Ushbu tahlildan ko'rinib turibdiki, 1 yil ichida viloyatlar kesimida tut daraxtlar soni va tutzorlar maydonidagi o'zgarishlarini ko'rish mumkin (3-jadval).

3-jadval: O'zbekiston Respublikasida 2016–2023-yillarda yangidan ekilgan tutzorlar maydoni tahlili (gektar hisobida)

№	Hudud nomi	Yangidan ekilgan tutzor maydonlari							
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1	Qoraqalpog'iston Respublikasi	123,5	126,1	128,7	75,4	61,7	65,7	81,4	118,2
2	Andijon	62,3	77,9	93,5	80,0	65,5	72,7	135,1	166,3
3	Buxoro	231,8	213,4	231,8	194,2	158,9	143,5	253,9	202,4
4	Farg'ona	289,1	213,4	196,2	189,5	155,0	141,1	196,2	216,9
5	Jizzax	105,3	53,6	61,6	184,3	150,8	157,0	151,0	83,4
6	Namangan	34,3	25,7	34,3	3,6	2,9	40,0	102,9	108,6
7	Navoiy	40,7	30,8	37,4	25,6	20,9	25,3	68,2	100,1
8	Qashqadaryo	244,4	196,9	210,4	218,2	178,5	237,6	651,7	868,9
9	Samarqand	214,4	155,2	184,8	497,3	406,9	229,1	391,7	495,2
10	Surxondaryo	147,5	106,4	99,5	425,0	347,7	295,1	168,1	223,0
11	Sirdaryo	14,4	10,8	30,7	68,9	56,3	83,1	146,3	106,6
12	Toshkent viloyati	137,8	83,4	75,8	29,2	23,9	65,3	101,5	83,4
13	Xorazm	131,7	111,4	131,7	327,6	268,0	243,1	339,3	283,6
	Jami	1777,3	1405,2	1516,5	2318,6	1897,0	1798,6	2787,5	3056,7

2021–2022-yillarda Qoraqalpog'iston Respublikasi va 12 ta viloyat jami 1yillik yakka qator tut daraxtlari soni va tutzorlar maydonini tahlil qilar ekanmiz, Jumladan Qoraqalpog'iston Respublikasida yakka qator tut daraxtlari soni 353,4 ming tupni tashkil qiladi. 2020-yilda Respublika hududida yakka qator tut daraxtlari soni bo'yicha Namangan viloyatidan (668,4 ming tup) keying o'rinda Samarqand viloyati (565,8 ming tup) yetakchilik qilgan. Qolaversa, Andijon viloyatida 480,8 ming tupni, Buxoro viloyatida 227,4 ming tupni, Farg'ona viloyatida 327,1 ming tupni, Jizzax viloyatida 218,1 ming tup, Navoiy viloyatida 134,6 ming tupni, Qashqadaryo viloyatida 218,2 ming tup, Surxondaryo viloyatida 351,5 ming tup, Sirdaryo viloyatida 110,8 ming tupni tashkil etib, eng past ko'rsatkich shu viloyatga to'g'ri kelgan. Toshkent viloyatida 235,8 ming tup, Xorazm viloyatida 516,9 ming tup yakka qator tut daraxtlari soni yetishtirilgan. 2022-yilga kelib Qoraqalpog'iston Respublikasida tutzorlar maydoni 81,4 gektar (o'tgan yilga nisbatan 24%ga kengaygan)ni tashkil etdi. Andijon viloyatida ham o'tgan yilga nisbatan tutzorlar maydoni qariyb 2 baravar kengaygan. Andijon viloyatida 2021-yilda 72,7 gektarni tashkil qildi va bu ko'rsatkich 2022-yilga nisbatan 85%ga ko'payib 1 yil ichida tubdan farq qildi. Qolaversa Buxoro viloyatida 2021-yilda 2022-yilga nisbatan 76%ga, Farg'ona viloyatida 39%ga kengayib Jizzax viloyatiga kelganda pasayib ketganini ko'rish mumkin, Jizzax viloyatida 4%ga kamaydi, Namangan viloyatida 2021-yilda 40,0 gektarni tashkil qilgan bo'lsa, 2022-yilga kelib, 102,9 gektarni tashkil qildi va bu juda yaxshi o'zgarish deyish mumkin, Navoiy viloyatida 2021-yilda 25,3 gektar yer maydoni bo'lgan va 2022-yilga kelib bu yer maydoni 68,2 gektarga kengayib ketgan, Qashqadaryo viloyatida 2021-yilda 237,6 gektar bo'ldi va 2022-yilda 651,7 gektarga oshgan, Samarqand viloyatida 70%ga oshib, Surxondaryo viloyatida 44,9%ga kamaydi, Sirdaryo viloyatida 76,1%ga, Toshkent viloyatida 55,5%ga, Xorazm viloyatida 39,5%ga ko'payganini ko'rish mumkin.

Qoraqalpog'iston Respublikasi va 12 ta viloyat hududida ekilgan tut daraxtlari va tutzorlar maydonlarini 2022–2023-yillar tahlilini ko'rib chiqamiz. 2022-yilda yakka qator tut daraxtlari Qoraqalpog'iston Respublikasida 276,0 ming tup ekilgan tutzorlar maydoni esa 81,4 gektar bo'lgan bo'lsa 2023-yilda bu ko'rsatkichlar 12%ga (309,6 ming tup) ko'tarilganini, tutzorlar maydoni esa 45% (118,2 gektar)ga oshirilgan. Andijon viloyatining yakka qator tut daraxtlarini tahlilini oladigan bo'lsak, 2022-yilda 368,9 ming tup ekilgan va tutzorlar maydoni esa 135,1 gektarni tashkil etgan. 2023-yilga kelib, Andijon viloyati yakka qator tut daraxtlari soni 7% (397,9 ming tup)ga ko'paydi va viloyatning tutzorlar maydoni esa 23% (166,3 gektar)ga oshgan. Buxoro viloyati tut daraxtlari soni va tutzorlarini maydonini solishtiradigan bo'lsak, 2022-yilda yakka qator tut daraxtlari 219,1 ming tupni uning tutzorlar maydoni 202,4 gektarni egallagan. Buxoro viloyatining yakka qator tut daraxtlari 2023-yilda 26% (355,6 ming tup) oshdi tutzorlar maydoni esa 21% (202,4 gektar)ga pasayib ketgan. Farg'ona viloyatining yakka qator tut daraxtlari soni 2022-yilda 355,6 ming tupni tashkil qildi, viloyatning tutzorlar maydoni 196,2 gektarni egalladi. 2023-yilda Farg'ona viloyati yakka qator tut daraxtlari soni 28%ga oshgan, uning tutzorlar maydoni esa 10%ga kengaydi. Navoiy viloyati yakka qator tut daraxtlarini tahlil qiladigan bo'lsak, 2022-yilda 116,2 ming tupni 2023-yilda esa bu tuplar soni 65% (192,7 ming tup)ga oshirildi. 2022-yilda uning tutzorlari maydoni 68,2 gektarni tashkil etgan edi, bu ko'rsatkich 2023-yilda 46% (100,1 gektar)ga kengaydi.

Qashqadaryo viloyati yakka qator tut daraxtlari 2022-yil 204,4 ming tupni uning tutzorlar maydoni esa, 651,7 gektarni tashkil etgan. 2023-yilga kelib bu ko'rsatkich yakka qator tut daraxtlari 6% (218,2 ming tup) ga ko'payib, tutzorlar maydoni esa 33% (868,9 gektar)ni tashkil qilgan. Surxondaryo viloyati ko'rsatkichlarini ko'rib chiqar ekanmiz 2022-yilda yakka qator tut daraxtlari soni 227,2 ming tupni, viloyatning tutzor maydonlari esa 390,0 gektarga to'g'ri keladi. 2023-yilga kelib yakka qator tut daraxtlari soni 71,6%ga oshib ketgan va tutzorlar maydoni 32,6%ga kengaydi. Toshkent viloyatining tut daraxtlari va tutzorlar maydoniga keladigan bo'lsak, 2022-yilda bu viloyatning yakka qator tut daraxtlari soni 221,1 ming tupni uning tutzor maydoni 101,5 gektarni tashkil qildi. 2023-yilga kelib bu ko'rsatkichlar keskin ko'tarildi, yakka qator tut daraxtlari soni 46% ga oshib ketdi va viloyatning tutzorlar maydoni 18,1% ga pasaydi. 2022–2023-yillarda Qoraqalpog'iston Respublikasi va 12 ta viloyatning yakka qator tut daraxtlari sonining jami 2022-yilda 3889,6 ming tupni tashkil qildi va 2023-yilda uning ko'rsatkichi 27,7% ga oshganini ko'rishimiz mumkin. Xuddi shu ko'rsatkichlarning tutzorlar maydoni 2022-yilda 2787,5 gektarni tashkil qilgan bo'lsa 2023-yilga kelib, 9,6% ga oshganini ko'rish mumkin.

XULOSA

Respublikamiz ipakchilik sanoati so'ngi yillarda ma'lum bir pasayish siklini o'tadi. 2016–2019-yillar davomida yetishtirilgan ipak miqdori tahlillarini ko'rar ekanmiz 2017-yilga kelib 2016-yilga nisbatan 52,6 %ga kamayganini, undan keyin yildan yilga o'sish kuzatilganini guvohi bo'lishimiz mumkin. Lekin o'rtada 2020-yilga kelib esa sal pasayganini ko'rishimiz mumkin. 2019-yilga nisbatan 7% ga kamaygan bo'lsa ham undan keyingi davrlarda sekin astalik bilan o'sib borishini kuzatishimiz mumkin. Pilla yetishtirish va uni qayta ishlash ham kichik yashil biznesning muhim bir qismi bo'lib, O'zbekiston Respublikasida pillani qayta ishlab chiqarish korxonalari jami 44 ta MCHJ bo'lib, ular 702924 ta ishchi o'rinlarini yaratib insonlarni ish bilan ta'minlab kelmoqda. O'zbekiston hududida yashil hududlarni kengatirish maqsadida manzarali va mevali daraxtlar, gulzor va bo'glarning hajmi keskin tarzda ko'paytirilganini ko'rishimiz mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Артикова С. Формирование и повышение эффективности регионального подкомплекса шелк АПК в Узбекистана в условиях перехода рыночным отношениям. и.ф.д., дисс. – Т., 1991.
2. O'roqov SH. Bozor iqtisodiyoti sharoitida pillachilik tarmog'i rivojlanish istibollarini belgilash. i.f.n.diss. - T., 2005. – 14 b.
3. Borisov A.B. Bolshoy ekonomicheskij slovar. – M.: Knizniy mir, 2000. – s. 185.
4. <https://www.uzbekpaksanoat.uz>

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.